

Становище

от полк. доц. д-р Димо Илиев Димов, д.м.

Началник на Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ – ВМА - София
Член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-429 на Ректора на Медицински
университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“- Варна от 20.12.2019 г.

Относно: Защита на дисертационен труд „Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област“ за придобиване на научна степен „Доктор на науките“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“, област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“

Автор на дисертационния труд със заглавие „Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област“ е проф. д-р Христианна Ангелова Романова –Радева, д.м., ръководител катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“, факултет „Обществено здравеопазване“ при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Проф. Романова е завършила специалност „Медицина“ през 1979 г. в Медицински институт Варна. През 1985 г. придобива специалност „Медико-санитарна защита“ (приравнена на „Медицина на бедствените ситуации“). През 2006 г. придобива ОНС „Доктор“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“. През 2008 г. придобива АД „доцент“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“. От ноември 2018 г. е професор в катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“ на Медицински университет – Варна.

Член е на Експертен съвет по медицинската специалност „Медицина на бедствените ситуации“ към министъра на здравеопазването и на Национален съвет по качество на обучение и квалификация в системата на Спешна медицинска помощ. Проф. Романова е търсен консултант от службите по защита на населението, РЗИ, БЧК, ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, Русенски университет „Ангел Кънчев“, Варненски свободен университет, Дружество на инвалидите гр. Варна и др. по въпроси, свързани със защитата на населението и медицинското осигуряване при бедствени ситуации.

Представеният дисертационен труд е с общ обем 225 страници и се състои от 10 раздела – въведение (2), литературен обзор (28), цел задачи и хипотези (2), материали и методи (9), собствени проучвания (115), заключение (2), общи изводи (2), приноси (3), литература (22) и приложения (28).

Резултатите от направеното проучване са представени коректно. Приложените 9 таблици, 82 фигури и 5 снимки улесняват възприемането на обработените данни.

Проф. Романова въз основа на анализа на данните от литературния обзор обобщава:

- Наводненията са на първо място по честота и нанесени икономически загуби, следвани от пожари и др. бедствия.
- Големите наводнения в света, Европа, Балканския полуостров и Р България са от дъждовно – речен тип.
- Във Варненска област наводненията са също от дъждовно – речен тип (разлив на р. Камчия и р. Провадийска), а в гр. Варна, причините са проливни валежи и недостатъчна канализационна система.
- Пострадалите в заливната територия най-често са с увреждане на опорно-двигателния апарат, поради удар в твърди предмети или влачене от водната стихия, с давяне и удавяния, както и развитие на чревни инфекциозни заболявания и от вирусен хепатит тип А.
- При наводнения медицинската служба трябва да организира бързо – първа медицинска помощ на пострадалите в района на бедствието и приемане в болнични заведения и др.

Научната цел е да се проучи рискът от наводнения като основен проблем за населението в Р България (и в частност във Варненска област), информираността и подготовката на населението за правилно поведение по време и след наводнение и да се предложи превенция за намаляване на неблагоприятните последици за тяхното здравословно състояние и материално осигуряване.

Задачите са:

1. Да се проучат и определят рисковете от наводнения в Р България (и в частност на Варненска област) и да се разработи Модел за определяне на риска от наводнения.
2. Да се анализират и обобщят задачите и дейностите на институциите за защита на населението на национално, областно и общинско ниво.
3. Да се направи изследване и да се систематизират здравните рискове при наводнения.
4. Да се обобщи и анализира медицинската помощ при наводнения.

5. Да се проучи информираността и да се направи оценка на подготовката за защита при наводнения на чуждестранни и български граждани на възраст над 18 г.
6. Да се изготви стратегия за превенция и защита на населението при наводнения.
7. Въз основа на изследванията, анализите и оценките да се изведат препоръки от значение за оказване на ефективна помощ и подкрепа на населението при наводнения.

Материалите и методите са актуални. Изследователските задачи са постигнати като са използвани качествени и количествени методи от сферата на социалните и здравните науки.

От собствените проучвания проф. Романова първо се спира на определяне риска от наводнения в Р България (и в частност област Варна). Разработила е Модел за определяне на риска.

По втората задача - Анализирани и обобщаване задачите и дейностите на институциите за защитата при наводнения са направени добре формулирани и актуални изводи от автора.

Добре разработена от проф. Романова е и третата задача - Изследване и систематизиране на здравните рискове при наводнения.

Направените изводи от разработената четвърта задача съответстват на необходимата и своевременна организация и управление на медицинската помощ при наводнения.

Най-значимо и изчерпателно е Проучването на информираността и оценката на подготовката за наводнения на чуждестранни граждани и българско население над 18 г.

Анкетното проучване е на 230, англоговорящи (АЕ) от 12 държави от Европа и Азия – Англия, Уелс, Германия, Ирландия, Швеция, Испания, Норвегия, Индия, Япония, Обединени арабски емирства, Шотландия и Португалия и 230 български граждани, живущи във Варненска област.

Избраният метод е анонимно допитване чрез използване на анкета с 32 въпроса, попълвана лично от респондентите.

Анализът на получените резултати дава изключително интересни резултати:

- Голям процент от запитаните са преживели наводнение (42,00%).
- По-голяма част от анкетираните (64,60%) не са информирани дали живеят в заливна зона на наводнение.
- Резултатите показват, че и двете проучвани групи имат слаба подготовка за евакуация – само 5,30% от АЕ и 8,90% от БГ.

- Недостатъчният обем знания за бедствени ситуации при опасност от епидемия 54,60% чужденци и 45,50% българи ще напуснат района и ще доведат до влошаване на епидемичната обстановка.
- Самооценката на българските участници в проучването за подготовка при бедствия е доста ниска, което съответства и на проверяващите въпроси – 75,00% считат, че нямат достатъчно знания.
- Оценяването на анкетираните показва, че информираността и готовността на проучваната група от 230 чужденци, временно пребиваващи във Варна е по-добра от тази на 230 български граждани, живущи във Варненска област.
- Почти всички запитани от двете изследвани групи желаят да получат повече знания и предпочитат (61,00% БГ и 79,40% АЕ) – да участват в обучителен курс.

В самостоятелна задача проф. Романова е изготвила Обучителна стратегия за превенция и намаляване риска на населението при наводнения и представя много и Основни препоръки към министерства и институции за намаляване риска от наводнения.

Приносите на дисертационния труд са актуални и разделени на две основни групи: Научно-теоретични и Научно-приложни, от които значима практическа стойност имат:

- Разработените 5 броя листовки за повишаване информираността и знанията на населението по въпроси, касаещи наводненията. Раздадени са 1000 броя от листовките на участниците в социологическите изследвания, на техни близки, на служители от община Варна, Басейнова дирекция, членове на НПО организации и на граждани.
- Реализирано е активно участие на 18.09. и 19.09.2018 г. в организирания обучителен семинар от МОСВ по проблемите, свързани с наводненията от План за управление на риска от наводнения в Черноморски район за басейново управление на водите 2016-2021 г. Разработени и представени са лекции „Здравен риск при наводнения“ за обучение на компетентните органи, присъствали на семинара.
- Създаденият Концептуален модел за оценка подготовката на населението при риск от бедствени ситуации е с акцент наводнения.
- За повишаване информираността и знанията за защита и първа помощ на населението е разработена Обучителна стратегия по проблемите на наводненията.
- Обобщените резултати от проучванията, включително и листовките са предоставени и имат практическа реализация в МОН, МТСП, МЗ, Община Варна, ЦСМП, ПБЗН, БЧК, НПО организации и Басейнова дирекция „Черноморски район“.
- Научно ръководство на докторант зачислен през 2019 г. с дисертационен труд „Наводненията – здравни и екологични проблеми за Дунавски район“

- Консултиране изготвянето на планове за защита при бедствия на Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ Варна (планове за действия при силни земетресения, наводнения, снежни бури, поледици и обледявания, аварии в промишлени обекти, пожари и трансгранични радиоактивни замърсявания.
- Участия в експертен съвет на републиканските консултанти в системата на здравеопазването по медицинската специалност Медицина на бедствените ситуации и др.

Използваната литература е богата и актуална. Цитирани са 289 източника, от които 116 са на кирилица и 173 на латиница.

Авторефератът отразява съдържанието на дисертационния труд в неговите основни моменти. Основните части от дисертационния труд са представени в публикации под формата на статии и доклади от национални и международни издания.

Към дисертационния труд имам следната препоръка: Поради голямата обществена и социална значимост на проучения проблем, препоръчвам представяне на данните от научния труд сред по-широк кръг от специалисти, като данните следва да се представят критично, да получат обществена гласност и да служат за ориентация на заинтересованите специалисти по проблематиката.

Заклучение

Представеният от проф. д-р Христианна Романова, д.м. дисертационен труд на тема: „Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област“ представлява актуално и мащабно изследване, проведено коректно и с подходящ инструментариум, в значима област на медицинските познания. Направените изводи са точни и отговарят на поставената цел. Приносите са с висока научна стойност и приложно-практичен характер. Настоящият труд съответства на всички критерии и напълно отговаря на изискванията за присъждане на НС „доктор на науките“ залегнали в Закона за развитието на академичния състав на Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в МУ- Варна.

В тази връзка, гласувам положително и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди НС „доктор на науките“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“ на професор д-р Христианна Ангелова Романова – Радева, д.м.

Изготвил становището:

Полк. доц. д-р Димо Димов, д.м.